

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus liidu tegevuse kohta pärast liidu ühinemist päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid käsitleva Lissaboni kokkuleppe Genfi redaktsiooniga“

[COM(2018) 365 final – 2018/0189 (COD)]

(2019/C 110/10)

Raportöör: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 10.9.2018 nõukogu, 17.10.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	21.11.2018
Vastuvõtmine täiskogus	12.12.2018
Täiskogu istungjärk nr	539
Hääletuse tulemus	208/1/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

- 1.1. Geograafilised tähised kujutavad Euroopa Liidu tootjate jaoks ainulaadset ja väärtuslikku ressursi aina liberaalsemal maailmaturul.
- 1.2. Euroopa Komisjon peab tegutsema alati selliste tootmismudelite ja kvaliteedisüsteemide kaitse huvides, mis on ülemaailmselt tunnustatud tarbijatele ja tootjatele avalduva kasuliku mõju poolest.
- 1.3. Tähiste eripäraks on rõhuasetus toote kohalikule mõõtmel, tõstes nii esile kultuurilisi aspekte ja kohalikku oskustavet, piirkonda ning selle agroökoloogilisi iseärasusi. Need omadused tuleb säilitada.
- 1.4. Terves maailmas on täheldada ametlike kvaliteedimärkide ja päritolu tuvastustähiste (SIQO) arengu olulist elavnemist.
- 1.5. Komitee rõhutab seda positiivset aspekti ja avaldab heameelt komisjoni ettepaneku üle kaitsta rahvusvahelisel tasandil registreeritud päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid Genfi redaktsiooni ja selle õiguspraktika raames. Komitee peab äärmiselt oluliseks üritada luua rahvusvahelisel tasandil kvaliteedimärkide kaitse ühtlustatud raamistik. Siiski peab ta oluliseks tegutseda sellise tervikliku käsituse suunas, mille eesmärk on kaitsta ja edendada kvaliteedimärkide süsteemi tervikuna.
- 1.6. On vaja süsteemi, mis tagab õiglase kohtlemise kõigile Euroopa tootjatele, kes soovivad, et nende geograafiline tähis oleks tunnustatud ka rahvusvahelisel tasandil.
- 1.7. Komitee on seisukohal, et juba registreeritud ja Euroopa tasandil kaitstud geograafiliste tähistega omandatud õigusi tuleb säilitada halvemuse ja ebavõrdse kohtlemise vältimiseks.

2. Määruse ettepanek

- 2.1. Komisjoni ettepaneku eesmärk on tagada õigusraamistik Euroopa Liidu tõhusaks osalemiseks Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid käsitlevas Lissaboni Liidus, kui liit on saanud Genfi redaktsiooni osaliseks.
- 2.2. Genfi redaktsioonis on kehtestatud igale kokkuleppeosalisele kohustus kaitsta registreeritud päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid oma territooriumil oma õigussüsteemi ja tavade piires. Seega on registreeritud päritolunimetus või geograafiline tähis kaitstud igas osalisriigis, eeldusel et kaitsest ei ole keeldutud.

2.3. Euroopa Komisjon teeb ettepaneku, et pärast seda, kui Euroopa Liit on saanud Genfi redaktsiooni osaliseks, esitab EL oma geograafiliste tähiste loetelu (mis lepitakse kokku ELi liikmesriikidega), mida hakatakse Lissaboni süsteemi alusel kaitsma. Pärast Euroopa Liidu ühinemist Lissaboni Liiduga on võimalik liidus kaitstud ja registreeritud täiendavate geograafiliste tähiste rahvusvahelise registreerimise taotlusi esitada komisjoni algatusel või liikmesriigi või huvitatud tootjarühmade taotlusel.

2.4. Tuleks kehtestada asjakohased menetlused, et komisjon saaks hinnata kokkuleppeosalisteks olevatest kolmandatest riikidest pärit ning rahvusvahelises registris registreeritud päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid. Kokkuleppeosalisteks olevatest kolmandatest riikidest pärit ning rahvusvahelises registris registreeritud päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste liidupoolne jõustamine toimub kooskõlas Genfi redaktsiooni III peatükiga.

2.5. Redaktsiooni kohaselt teevad kõik kokkuleppeosalised kättesaadavaks tõhusad õiguskaitsevahendid, et kaitsta registreeritud päritolunimetusi ja registreeritud geograafilisi tähiseid (vt Lissaboni kokkuleppe Genfi redaktsiooni artikkel 14) ⁽¹⁾.

2.6. Seitse ELi liikmesriiki on Lissaboni Liidu liikmed ja seega nõustunud kolmandate riikide nimetuste kaitsega. Selleks et tagada neile vahendid täitmaks oma rahvusvahelisi kohustusi, mis on võetud enne ELi ühinemist Lissaboni Liiduga, tuleks kehtestada üleminekukord, millel on õiguslikud tagajärjed üksnes riigi tasandil ja mis ei mõjuta liidusisest ega rahvusvahelist kaubandust.

2.7. Genfi redaktsiooni ja ühiseeskirjade kohaselt tasutavad lõivud päritolunimetuse või geograafilise tähise rahvusvahelise registreeringu taotluse esitamise eest peaks tasuma liikmesriik, kust päritolunimetuse või geograafilise tähise on pärit (vt Lissaboni kokkuleppe Genfi redaktsiooni artikkel 11) ⁽²⁾.

2.8. EL on kehtestanud ühtse ja ammendava süsteemi põllumajandustoodete geograafilise tähise kaitseks. Nende süsteemide kaudu saavad neisse kuuluvate toodete kaitstud nimetused ühtse taotlusmenetluse alusel kaugeleulatuva kaitse kogu ELis. Ettepanek on kooskõlas ELi üldise poliitikaga toetada ja tugevdada geograafiliste tähiste kaitset kahepoolsete, piirkondlike ja mitmepoolsete lepingutega.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee avaldab heameelt komisjoni ettepaneku üle kaitsta rahvusvahelisel tasandil registreeritud päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid Genfi redaktsiooni ja selle õiguspraktika raames. Olukorras, mida iseloomustab pidevalt suurenev globaliseerumine, eriti kui tegemist on põllumajandusliku toiduainesektori kaubandusega, on äärmiselt oluline üritada luua rahvusvahelisel tasandil kvaliteedimärkide kaitse ühtlustatud raamistik.

3.2. Euroopa Komisjon peab tegutsema alati selliste tootmismudelite ja kvaliteedikontrollisüsteemide kaitse huvides, mis on ülemaailmselt tunnustatud tarbijate tervisele ning majanduslikule ja keskkonnamajandusele jätkusuutlikkusele avalduva kasuliku mõju poolest.

3.3. Geograafilised tähised kujutavad Euroopa Liidu tootjate jaoks ainulaadset ja väärtuslikku ressursi (5,7 % põllumajandusliku toidutööstuse müüginahust, st üle 54 miljardi euro 2010. aastal) ⁽³⁾ aina liberaalsemal maailmaturul. Siiski on kvaliteedivaldkonnas konkureerimise jõupingutused kasutatud, kui meie kvaliteettoodete puhul kasutatav peamine kande jõud, st geograafilised tähised, pole rahvusvaheliste turgude eest piisavalt kaitstud.

3.4. Komitee rõhutab, et geograafilised tähised on eraldusmärgid, mis võimaldavad eristada konkureerivaid tooteid ja teavitada tarbijat toote päritolust. Erinevalt kaubamärkidest on geograafilise tähise eesmärk rõhutada toote ja selle päritolupiirkonna vahelist seost, seega on tähiste eripäraks rõhuasetus toote kohalikule mõõtmele, tõstes nii esile kultuurilisi aspekte ja kohalikku oskusteavet, piirkonda ning selle agroökoloogilisi iseärasusi. Need omadused tuleb säilitada.

⁽¹⁾ http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_239.pdf.

⁽²⁾ Samas.

⁽³⁾ Vt hange nr AGRI-2011-EVAL-04.

3.5. Juba 2008. aastal rõhutas komitee oma arvamuses teemal „Geograafilised tähised ja päritolunimetused“⁽⁴⁾ järgmist: „Euroopa kodanikuühiskonnas on tarbijate teadlikkus põllumajandustoodete omadustest järjekindlalt tõusnud, mistõttu on tõusnud ka nõudlus kvaliteetsete toodete järele.“ See väide vastab tänapäeval tõele rohkem kui kunagi varem, sest Euroopa tarbija otsib üha enam kvaliteetseid tooteid, mis pärinevad konkreetsest kohast, piirkonnast või riigist ning mille kvaliteet, maine ja muud omadused on tihedalt seotud asjaomase geograafilise päritoluga⁽⁵⁾.

3.6. Prantsusmaa majandus-, sotsiaal- ja keskkonnanõukogu hiljutise teatise „Ametlikud toiduainete kvaliteedimärgid ja päritolutähised“ kohaselt täheldatakse ülemaailmselt ametlike kvaliteedimärkide ja päritolu tuvastustähiste (SIQO) arengu olulist elavnemist. Geograafilised tähised arenevad, sest need reageerivad tarbijate kasvavale nõudlusele ning nendega väärtustatakse ka konkreetse piirkonnaga seotud ajalugu, pärandit ja esivanemate oskusteavet.

3.7. Komitee soovib juhtida tähelepanu sellele, et FAO⁽⁶⁾ andmetel esineb geograafilistel tähistel väga hea mõju hinnale olenemata toote liigist, päritolupiirkonnast või registreeringu kestusest.

3.8. Kõikides sõlmitud või sõlmimisel olevates kahepoolsetes lepingutes on geograafiliste tähistega seotud aspektid üha olulisemad. Komitee rõhutab seda positiivset aspekti. Siiski peab ta oluliseks tegutseda sellise tervikliku käsituse suunas, mille eesmärk on kaitsta ja edendada kvaliteedimärkide süsteemi tervikuna.

3.9. Selleks peab komitee vajalikuks uuesti läbi vaadata ettepanek kehtestada ELi tasandil positiivne nimekiri, sest see ei ole kooskõlas geograafiliste tähistega süsteemi üldise kaitse nõudega. Pigem on vaja süsteemi, mis tagab õiglase kohtlemise kõigile Euroopa tootjatele, kes soovivad, et nende geograafiline tähis oleks tunnustatud ka rahvusvahelisel tasandil. See kehtib seda enam, et valitud kriteeriumid ei hõlma teisi sotsiaal-majanduslikke kriteeriume, mis on olulised Euroopa Liidu teatud piirkondade majanduse arenguks. Geograafiliste tähistega ümber kujuneb tihti kohalik majandustegevus, mis loob töökohti, millel on väga oluline mõju teistele majandussektoritele, näiteks turismile, ning mis avaldab kasulikku mõju maakasutusele ja maakasutuse planeerimisele.

3.10. Komitee kutsub komisjoni üles võtma arvesse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste tulevaste uute suhete tagajärgi ning samuti mõju, mida positiivse nimekirja kindlaksmääramine võib avaldada käimasolevatele läbirääkimistele, mis peaksid toimuma Euroopa Liidu kogu kvaliteedisüsteemi kaitset aluseks võttes. Pärast ELi lahkumist peab Ühendkuningriik jätkuvalt tunnustama geograafilisi tähiseid, mis on tagatud süsteemiga, millest Ühendkuningriik seni kasu on saanud.

3.11. Komitee rõhutab, et Euroopa põllumajanduslikku toiduainesektorit ohustab väga toodete võltsimine. Hiljuti avaldatud komisjoni aruandes⁽⁷⁾ kinnitatakse, et kõige sagedamini võltsitavad tooted on põllumajanduslikud toiduained.

3.12. Komitee meenutab, et tänaseks on seitse ELi riiki juba Lissaboni lepingu osalised (Bulgaaria, Itaalia, Portugal, Prantsusmaa, Slovakkia, Tšehhi Vabariik ja Ungari) ning et leping hõlmab nüüdseks juba üle tuhande registreeritud geograafilise tähise, mille puhul kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähistega rahvusvaheline kaitse on tagatud ühtse registreerimismenetluse kaudu.

3.13. Komitee on seisukohal, et juba registreeritud ja Euroopa tasandil kaitstud geograafiliste tähistega omandatud õigusi tuleb säilitada halvemuse ja ebavõrdse kohtlemise vältimiseks.

3.14. Lõpetuseks juhib komitee tähelepanu 2012. aasta uuringule geograafiliste tähistega kaubandusliku väärtuse kohta ELis⁽⁸⁾. See on ainuke praegu kättesaadav taoline uuring. Näib siiski, et geograafiliste tähistega väärtusliku määr (*value premium rate*) ei ole pärast seda palju muutunud.

Brüssel, 12. detsember 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽⁴⁾ ELT C 204, 9.8.2008, lk 57.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1151/2012 (ELT L 343, 14.12.2012, lk 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1540542863415&uri=CELEX:32012R1151>.

⁽⁶⁾ ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/report_on_eu_customs_enforcement_of_ipr_2017_en.pdf (praegu saadaval vaid inglise keeles).

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/value-gi_en (praegu saadaval vaid inglise keeles).